

Posudek oponenta
na diplomovou práci
Marka Lise

Karl Barth und die Literatur

Praha: FF UK, 2016. 64 s.

Téma předkládané diplomové práce je pro literární historii i teorii relativně komplikované, protože primárně vychází z teologického prostředí a teologické postuláty jsou víceméně analogicky výběrově aplikovány na literární produkci. Běžná literární kompendia k dějinám německé literatury 20. století se o švýcarském teologovi Karlu Barthovi (1886 – 1968) – pokud vůbec - zmiňují sporadicky. Glaserova *Deutsche Literatur. Eine Sozialgeschichte* (9. sv., s. 31) ho spolu s Einsteinem (teorie relativity), Heideggerem (existenciální filosofie) či Mannheimem (teorie ideologií) uvádí jako výrazného představitele nového směru protestantismu - dialektické teologie. Práce se zabývá především jeho průkopnickým *Listem Římanům* (1919, 1922^{2,3}, 1924⁴, 1926⁵, 1928⁶, od tohoto vydání vychází kniha pravidelně se všemi šesti předmluvami, umožňujícími určitý vhled do autorova myšlení), nejreprezentativnějším textem dialektické teologie, a mohutnou Barthovou „teologickou sumou“ 20. století, třináctisvazkovou nedokončenou *Církevní dogmatikou* (1932 – 1967). Diplomant se v úvodních kapitolách snaží přiblížit základní premisy Barthovy vpravdě revoluční teologie a zakotvit je v kulturním (analogicky na podkladě pozdější sekundární literatury i v literárním) a teologickém diskursu složité doby bezprostředně po skončení 1. světové války. Jeho základem byl střet nového christocentrického pojetí Barthovy teologie s liberální teologií 19. století a jejím produktem, tzv. kulturním protestantismem, zaměřeným na maximální harmonizaci křesťanského náboženství se soudobým kulturním povědomím (Harnack, Troeltsch), který se s úpadkem liberálního optimismu a vypuknutím světové války dostal do slepé uličky. Relativizaci dogmatické církevní tradice, historicko-kritickou metodu a zdůrazňování převážně etického charakteru křesťanství nahradil nesmlouvavou teologií dějin spásy jako neustále krize veškerých lidských dějin, protože se nemohou odehrávat ani v nich, ani vedle nich, neboť lidské dějiny jsou dějinami hříchu a smrti a podléhají Božímu soudu, Jeho milosti a ospravedlnění. Dialektická teologie zdůrazňuje, že zjevení má dialektickou strukturu, nakolik obsahuje rozdílné prvky, které se vzájemně vylučují (Bůh a člověk, věčnost a čas, zjevení a dějiny), tudíž se i teologické vyjádření přidrží dialektické metody, vystihující určitou pozici a její negaci. Dialektické NE lidských dějin je prolomeno dialektickým ANO, vysloveným v Ježíši Kristu, kdy se jeho Vzkříšením otevírá nový svět ducha, který se jen dotkne starého světa těla, avšak nenaruší ho, stane se jeho novým vymezením, novým, dosud prázdným světem, určeným pro Boží ospravedlnění a milost vůči věřícímu, jemuž je přístupný vírou, pokud přijme radostnou Boží zvěst. Podle Barthovy interpretace sv. Pavla tedy nevede cesta od člověka k Bohu, ale jediné od Boha k člověku skrze Ježíše Krista. Tuto cestu důsledně zastává (nikoli již dialektickým postupem protikladů) i v *Církevní dogmatice*, v níž se snaží navrátit teologii k jejímu vlastnímu předmětu – k teologii Slova. To vše diplomant svými slovy postihuje, avšak jeho výklad znesnadňují nedokončené či ne zcela srozumitelné věty (např. s. 17, 29, 43, 44, 50, 52, 57, 58, 60).

Vlastní aplikaci na literární dědictví se zabývá třetí až šestá kapitola. Nepřekvapuje, že Barth v moderní literatuře neviděl žádný vzor pro svou teologii. Nepřekvapuje, že vyzdvihl Lessingův spor o fragmenty a jeho pojetí dramatu jako bezprostředního, nezprostředkovaného

kontaktu, ani Novalisovy kosmologické Hymny noci, o čemž je v práci obsažně pojednáno. Z logiky věci vyplývá, že musel odmítat mystické snahy člověka o přiblížení Bohu (Angelus Silesius), nebo Rilkeova Boha jako souseda (Kniha hodinek), neboť tuto cestu jeho teologie odmítá.

Z hlediska nejmodernější literatury se nabízí několik otázek do diskuse:

- Jaký byl vztah Bartha k Vyznavačské církvi v Německu v době hitlerovské diktatury, leckde bývá uváděn s Niemöllerem jako vzor pro křesťanské autory (i vnitřní emigrace) kolem časopisu a vydavatelství Eckart.
- O Dürrenmattově obdivu k Barthovi se v práci pojednává v souvislosti s uvedením dramatu *Der Blinde* a jiných Dürrenmattových vyjádřeních. Akceptoval vystudovaný teolog Dürrenmatt průkopnické práce staršího kolegy?

Diplomová práce o Barthovi byla jistě velmi obtížným soustem a je jistým přínosem k diskursu o zdrojích literatury z teologie. Jazykově vyžaduje jisté zlepšení, oceňuji však snahu a zápal, jimiž zde diplomant tématu věnoval.

Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji (podle výsledku obhajoby) ohodnotit **výborně (1)** nebo **velmi dobře (2)**.

V Praze 04.09.2016

Prof. PhDr. Milan Tvrđík, CSc.